

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

16 päivänä heinäkuuta 2015*

Ennakkoratkaisupyyntö — Sosiaalipolitiikka — Direktiivi 96/34/EY — Vanhempainlomia koskeva puitesopimus — 2 lausekkeen 1 kohta — Yksilöllinen oikeus vanhempainlomaan lapsen syntymän vuoksi — Kansallinen säännöstö, jossa oikeus tällaiseen lomaan evätään virkamieheltä, jonka aviovaimo ei työskentele — Direktiivi 2006/54/EY — Miesten ja naisten yhdenvertainen kohtelu työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa — 2 artiklan 1 kohdan a alakohta ja 14 artiklan 1 kohdan c alakohta — Työsuhteen ehdot — Välitön syrjintä

Asiassa C-222/14,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Symvoulio tis Epikrateias (Kreikka) on esittänyt 20.3.2014 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 7.5.2014, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Konstantinos Maïstrellis

vastaan

Ypourgos Dikaiosynis, Diafaneias kai Anthropon Dikaiomaton,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja L. Bay Larsen sekä tuomarit K. Jürimäe, J. Malenovský, M. Safjan (esittelevä tuomari) ja A. Prechal,

julkisasiamies: J. Kokott,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Konstantinos Maïstrellis itse, avustajanaan dikigoros K. Daktylidi,
- Kreikan hallitus, asiamiehinään V. Karageorgos, I. Bakopoulos ja S. Lekkou,
- Euroopan komissio, asiamiehinään M. Patakia ja D. Roussanov,

kuultuaan julkisasiamiehen 16.4.2015 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: kreikka.

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee UNICE:n, CEEP:n ja EAY:n tekemästä vanhempainlomaa koskevasta puitesopimuksesta 3.6.1996 annetun neuvoston direktiivin 96/34/EY (EYVL L 145, s. 4), sellaisena kuin se on muutettuna 15.12.1997 annetulla neuvoston direktiivillä 97/75/EY (EYVL 1998, L 10, s. 24; jäljempänä direktiivi 96/34), ja miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa 5.7.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/54/EY (EUVL L 204, s. 23) tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa kantajana on Konstantinos Maïstrellis ja vastaajana Ypourgos Dikaiosynis, Diafaneias kai Anthropinon Dikaiomaton (oikeus-, avoimuus- ja ihmisoikeusministeri) ja joka koskee sitä, että viimeksi mainittu on kieltäytynyt myöntämästä kantajalle vanhempainvapaata sillä perusteella, että tämän aviopuoliso on työtön.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 96/34

- 3 Direktiivin 96/34, joka BUSINESSEUROPE:n, UEAPME:n, CEEP:n ja EAY:n tekemän vanhempainvapaata koskevan tarkistetun puitesopimuksen täytäntöönpanosta ja direktiivin 96/34/EY kumoamisesta 8.3.2010 annetun neuvoston direktiivin 2010/18/EU (EUVL L 68, s. 13) 4 artiklan nojalla kumottiin 8.3.2012 alkaen, tarkoituksena oli sen 1 artiklan mukaan panna täytäntöön toimialtaan yleisten työmarkkinakeskusjärjestöjen eli Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE), julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) ja Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY) 14.12.1995 tekemä, kyseisen direktiivin liitteenä oleva puitesopimus vanhempainlomasta (jäljempänä puitesopimus).
- 4 Puitesopimuksen johdanto-osan ensimmäisessä kohdassa todettiin seuraavaa:

” – – puitesopimus merkitsee UNICE:n, CEEP:n ja EAY:n sitoutumista ottamaan käyttöön vanhempainlomaa – – koskevat vähimmäismääräykset, jotka ovat tärkeä keino sovittaa yhteen työ- ja perhe-elämä ja edistää yhtäläisiä mahdollisuuksia ja tasa-arvoista kohtelua naisten ja miesten välillä.”
- 5 Puitesopimuksessa olevien yleishuomioiden 4, 7 ja 8 kohdan sanamuoto oli seuraava:

”4. [Strasbourgissa 9.12.1989 pidetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa vahvistetun] sosiaalisia perusoikeuksia koskevan yhteisön peruskirjan 16 kohdassa, jossa käsitellään tasa-arvoista kohtelua, määrätään toimenpiteiden kehittämistä, jotta naiset ja miehet voisivat yhteensovittaa työ- ja perhe-elämää koskevat velvoitteensa,

– –
7. perhepolitiikkaa on tarkasteltava yhdessä väestökehityksen, väestön vanhenemisen vaikutusten, sukupolvien lähentymisen ja naisten työelämäänsä osallistumisen edistämisen kanssa,
8. miehiä olisi kannustettava kantamaan yhtäläinen osuus perhevelvollisuuksista ja heitä olisi esimerkiksi valistusohjelmien avulla kannustettava vanhempainloman pitämiseen.”

- 6 Puitesopimuksen 1 lausekkeessa määrättiin seuraavaa:
1. ”Tässä sopimuksessa esitetään vähimmäismääräykset, joiden tarkoituksena on helpottaa työssä käyvien vanhempien työhön ja perheeseen liittyvien velvollisuuksien yhteensovittamista.
 2. Tätä sopimusta sovelletaan kaikkiin työntekijöihin, sekä naisiin että miehiin, joilla on kussakin jäsenvaltiossa voimassa olevissa säädöksissä, työehtosopimuksissa tai käytännöissä määritelty työsopimus tai työsuhde.”
- 7 Puitesopimuksen 2 lausekkeessa määrättiin seuraavaa:
1. Jollei 2 lausekkeen 2 kohdasta muuta johdu, työntekijöillä, niin naisilla kuin miehilläkin, on tämän sopimuksen nojalla yksilöllinen oikeus vanhempainlomaan lapsen syntymän tai lapseksi ottamisen vuoksi, jotta he voisivat huolehtia lapsesta vähintään kolmen kuukauden ajan tiettyyn ikään asti, joka voi ulottua kahdeksaan vuoteen ja jonka jäsenvaltiot ja/tai työmarkkinaosapuolet määrittelevät.
 2. Naisten ja miesten yhtäläisten mahdollisuuksien ja tasa-arvoisen kohtelun edistämiseksi tämän sopimuksen allekirjoittajaosapuolet katsovat, että 2 lausekkeen 1 kohdassa määrätty oikeus vanhempainlomaan olisi periaatteessa myönnettävä siten, että se ei olisi siirrettävissä.
 3. Vanhempainloman myöntämisperusteet ja sen hakemista koskevat yksityiskohtaiset säännöt määritellään jäsenvaltioiden lainsäädännössä ja/tai työehtosopimuksissa tämän sopimuksen vähimmäismääräyksiä noudattaen. Jäsenvaltiot ja/tai työmarkkinaosapuolet voivat erityisesti
 - a) päättää, myönnetäänkö vanhempainloma kokoaikaisena, osa-aikaisena, jaksottaisena vai aikahyvityksenä,
 - b) pitää vanhempainloma-oikeuden vähimmäisedellytyksenä enintään vuoden työssäoloa ja/tai palvelusaikaa,
 - c) mukauttaa vanhempainloman myöntämisperusteet ja sen hakemista koskevat yksityiskohtaiset säännöt lapseksiottamista koskeviin erityisolosuhteisiin,
 - d) vahvistaa vanhempainloma-oikeuttaan käyttävän työntekijän työnantajalle antamaa ilmoitusta koskevat määräajat, jossa yhteydessä on ilmoitettava loman alkamis- ja päättymisajankohta,
 - e) määritellä ne tilanteet, joissa työnantaja kansallisen lainsäädännön sekä kansallisten työehtosopimusten ja käytäntöjen mukaisen kuulemisen jälkeen saa siirtää vanhempainloman myöntämistä yrityksen toiminnan kannalta perusteltujen syiden vuoksi (esimerkiksi jos työ on kausiluonteista, jos sijaista ei voida löytää lomasta ilmoittamista koskevan määräajan kuluessa, jos merkittävä osa työvoimasta pyytää vanhempainlomaa samaan aikaan tai jos jokin tietty tehtävä on strategisesti merkittävä); kaikki tämän lausekkeen soveltamisesta johtuvat ongelmat on ratkaistava kansallisen lainsäädännön sekä kansallisten työehtosopimusten ja käytäntöjen mukaisesti,
 - f) sallia edellisen e alakohdan lisäksi erityisjärjestelyjä pienten yritysten toiminnan- ja rakenteellisten tarpeiden huomioon ottamiseksi.”

Direktiivi 2006/54

8 Direktiivin 2006/54 johdanto-osan 2, 11 ja 22 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(2) Miesten ja naisten välinen tasa-arvo on [EY] 2 artiklan ja 3 artiklan 2 kohdan sekä [unionin] tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan yhteisön oikeuden perustavaa laatua oleva periaate. Kyseisissä perustamissopimuksen määräyksissä julistetaan miesten ja naisten välinen tasa-arvo yhteisön ”päämääräksi” ja ”pyrkimykseksi” ja asetetaan positiivinen velvoite edistää sitä kaikessa toiminnassa.

--

(11) Jäsenvaltioiden olisi yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa pyrittävä torjumaan edelleen olemassa olevia sukupuoleen perustuvia palkkaeroja ja työmarkkinoiden laajamittaista eriytymistä sukupuolen mukaan soveltamalla esimerkiksi joustavia työaikajärjestelyjä, jotka antavat sekä miehille että naisille paremmat mahdollisuudet yhdistää perhe- ja työelämä. Näihin voisivat sisältyä järjestelyt, joilla mahdollistetaan asianmukainen vanhempainloma kummallekin vanhemmalle --.

--

(22) [EY] 141 artiklan 4 kohdan mukaisesti ja jotta miesten ja naisten täysi tosiasiallinen tasa-arvo toteutuisi työelämässä, yhdenvertaisen kohtelun periaate ei estä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai toteuttamasta erityisetuja tarjoavia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on helpottaa aliedustettuna olevan sukupuolen ammatillisen toiminnan harjoittamista taikka ehkäistä tai hyvittää ammattiuraan liittyviä haittoja. Nykytilanteen ja Amsterdamin sopimukseen liitetyn julistuksen n:o 28 huomioon ottaen jäsenvaltioiden olisi ensisijaisesti pyrittävä parantamaan naisten asemaa työelämässä.”

9 Kyseisen direktiivin 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on taata miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpano työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa.

Tätä varten siinä on säännöksiä, joilla pyritään panemaan yhdenvertaisen kohtelun periaate täytäntöön seuraavilla aloilla:

--

b) työehdot, mukaan lukien palkka;

--”

10 Kyseisen direktiivin 2 artiklan 1 kohdan a alakohdassa esitetään seuraava määritelmä:

”Tässä direktiivissä sovelletaan seuraavia määritelmiä:

a) ’välitön syrjintä’: tilanne, jossa henkilöä kohdellaan sukupuolen perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa”.

11 Saman direktiivin 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Positiiviset toimet”, säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai toteuttaa [EY] 141 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä miesten ja naisten välisen täyden tosiasiallisen tasa-arvon varmistamiseksi työelämässä.”

- 12 Direktiivin 2006/54 14 artiklan, jonka otsikko on ”Syrjinnän kieltäminen”, 1 kohdan c alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Julkisella tai yksityisellä sektorilla, julkiset laitokset mukaan lukien, ei saa olla välitöntä tai välillistä sukupuoleen perustuvaa syrjintää seuraavien seikkojen suhteen:

--

c) työehdot ja työolot, mukaan lukien irtisanominen, sekä palkka [EY] 141 artiklassa määrätyn mukaisesti”.

- 13 Tämän direktiivin 28 artiklan, jonka otsikko on ”Suhde yhteisön ja kansallisiin säännöksiin”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tällä direktiivillä ei rajoiteta direktiivin 96/34 -- tai [toimenpiteistä raskaana olevien ja äskettäin synnyttäneiden tai imettävien työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen kannustamiseksi työssä (kymmenes direktiivin 89/391/ETY 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu erityisdirektiivi) 19.10.1992 annetun neuvoston] direktiivin 92/85/ETY [(EYVL L 348, s. 1)] säännösten soveltamista”.

Kreikan oikeus

- 14 Tuomioistuinten järjestämisestä ja lainkäyttövirkamiesten asemasta annetun lain, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä lainkäyttövirkamiesten asemasta annettu laki), 44 §:n 20 ja 21 momentissa säädetään seuraavaa:

”20. Raskaana olevalla lainkäyttövirkamiehellä on oikeus vapaaseen ennen synnytystä ja sen jälkeen valtion hallinnollisia siviilivirkamiehiä koskevien säännösten mukaisesti.

21. Lainkäyttövirkamiehelle, joka on äiti, voidaan myöntää hakemuksesta Ypourgos Dikaiosynis, Diafaneias kai Anthroponin Dikaiomatonin tekemän päätöksen jälkeen yhdeksän (9) kuukautta palkallista vapaata lapsen hoitamista varten --”

- 15 Virkamieslain, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa, 53 §:n 3 momentin 3 kohdan sanamuoto on seuraava:

”-- jos virkamiehen aviovaimo ei ole töissä tai ei harjoita mitään ammattia, virkamiehellä ei ole oikeutta käyttää 2 momentissa mainittuja etuja [joihin myös palkallisen vanhempainvapaan myöntäminen lapsen hoitamiseksi lukeutuu], paitsi jos aviovaimo katsotaan vakavan sairauden tai vamman vuoksi kykenemättömäksi vastaamaan lapsen hoidon tarpeesta sen terveydenhoitoasioita toisena asteena käsittelevän lautakunnan, joka on toimivaltainen virkamiehen suhteen, antaman todistuksen perusteella”.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

- 16 Konstantinos Maïstrellis, joka työskentelee lainkäyttövirkamiehenä Kreikassa, teki 7.12.2010 Ypourgos Dikaiosynis, Diafaneias kai Anthroponin Dikaiomatonille hakemuksen yhdeksän kuukauden pituisesta palkallisesta vanhempainvapaasta hoitaakseen lastaan, joka oli syntynyt 24.10.2010. Lainkäyttövirkamiehenä Maïstrellisiin sovelletaan tätä ammattia koskevia erityissäännöksiä eli lainkäyttövirkamiesten asemasta annettua lakia.

- 17 Ypourgos Dikaiosynis, Diafaneias kai Anthroponon Dikaiomaton hylkäsi Maïstrellisin hakemuksen 18.1.2011 tekemällään päätöksellä sillä perusteella, että pyydetty vapaa myönnetään kyseisen lain 44 §:n 21 momentin mukaan ainoastaan lainkäyttövirkamiehille, jotka ovat äitejä.
- 18 Maïstrellis nosti kanteen tästä päätöksestä Symvoulio tis Epikrateiasissa (ylin hallintotuomioistuin). Tämä tuomioistuin hyväksyi kanteen 4.7.2011 antamallaan tuomiolla ja katsoi, että sen oikeuskäytännön mukaisesti lainkäyttövirkamiesten asemasta annetun lain, jota tulkitaan direktiivin 96/34 valossa, 44 §:n 21 momenttia on sovellettava paitsi lainkäyttöviranomaiseen äitinä, myös lainkäyttöviranomaiseen isänä. Asia palautettiin hallintoelimen käsiteltäväksi.
- 19 Ypourgos Dikaiosynis, Diafaneias kai Anthroponon Dikaiomaton hylkäsi 26.9.2011 toistamiseen Maïstrellisin hakemuksen sillä perusteella, että hänellä ei virkamieslain 53 §:n 3 momentin 3 kohdan mukaan ollut oikeutta lainkäyttövirkamiesten asemasta annetun lain 44 §:n 21 momentissa säädettyyn vapaaseen. Vaikka lainkäyttövirkamiehellä nimittäin oli isänä oikeus vanhempainvapaaseen hoitaakseen lastaan, hänellä ei ollut tätä oikeutta, mikäli hänen aviovaimonsa ei työskennellyt tai harjoittanut mitään ammattia. Nyt käsiteltävässä asiassa Maïstrellisin, kuten tämä oli itsekin ilmoittanut, aviopuoliso oli työtön.
- 20 Maïstrellis nosti kanteen tästä uudesta päätöksestä 10.10.2011 Symvoulio tis Epikrateiasissa. Viimeksi mainittu korostaa, että sen oman oikeuskäytännön mukaan aloilla, joihin ei sovelleta lainkäyttövirkamiehiä koskevia erityissäännöksiä, sovelletaan lainkäyttövirkamiehiin täydentävästi virkamieslain säännöksiä ja erityisesti sen 53 §:n 3 momentin 3 kohtaa.
- 21 Tästä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy, onko kyseinen virkamieslain pykälä yhdenmukainen direktiivien 96/34 ja 2006/54 kanssa.
- 22 Näissä olosuhteissa Symvoulio tis Epikrateias on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko direktiivin 96/34 ja direktiivin 2006/54 säännöksiä, sellaisina kuin niitä on sovellettava käsiteltävään asiaan, tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään, kuten virkamieslain 53 §:n 3 momentin 3 kohdan riidanalaisessa säännöksessä, että mikäli virkamiehen aviovaimo ei ole töissä tai ei harjoita mitään ammattia, aviomies ei ole oikeutettu vanhempainvapaaseen, paitsi jos aviovaimo katsotaan vakavan sairauden tai vamman vuoksi kykenemättömäksi vastaamaan lapsen hoidon tarpeesta?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

- 23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään, onko direktiivien 96/34 ja 2006/54 säännöksiä tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan virkamiehellä ei ole oikeutta vanhempainvapaaseen, mikäli hänen aviovaimonsa ei ole töissä tai ei harjoita mitään ammattia, paitsi jos aviovaimo katsotaan vakavan sairauden tai vamman vuoksi kykenemättömäksi vastaamaan lapsen hoidon tarpeesta.

Alustavat huomautukset

- 24 Nyt käsiteltävässä asiassa Maïstrellisiin sovelletaan lainkäyttövirkamiehenä lähtökohtaisesti lainkäyttövirkamiesten asemasta annettua lakia. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tähdentää kuitenkin, että oikeuskäytännön mukaan silloin, kun lainkäyttövirkamiesten järjestelmään ei sovelleta erityissäännöksiä, sovelletaan heihin täydentävästi virkamieslain säännöksiä ja erityisesti tämän lain 53 §:n 3 momentin 3 kohtaa, joka on nimenomaisesti mainittu esitettyssä kysymyksessä.

- 25 Maïstrellis väittää tästä, että Ypourgos Dikaiosynis, Diafaneias kai Anthroponon Dikaiomaton on tukeutunut virkamieslain 53 §:n 3 momentin 3 kohtaan, vaikka edellytykset tämän säännöksen soveltamiselle lainkäyttövirkamiehiin eivät täyty.
- 26 On kuitenkin huomautettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan olettamana on, että kansallisen tuomioistuimen niiden oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen perusteella, joiden määrittämisestä se vastaa ja joiden paikkansapitävyyden selvittäminen ei ole unionin tuomioistuimen tehtävä, esittämällä unionin oikeuden tulkintaan liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisun kannalta (tuomio Melki ja Abdeli, C-188/10 ja C-189/10, EU:C:2010:363, 27 kohta ja tuomio Stanley International Betting ja Stanleybet Malta, C-463/13, EU:C:2015:25, 26 kohta).
- 27 Tästä on todettava erityisesti, että unionin tuomioistuimen asiana ei ole ottaa kantaa kansallisten säännösten tulkintaan, koska tällainen tulkinta kuuluu kansallisten tuomioistuinten yksinomaiseen toimivaltaan. Näin ollen kun kansallinen tuomioistuin saattaa asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi ennakkoratkaisupyynnöllä, unionin tuomioistuimen on pitäydettävä kansallisen oikeuden tulkinnassa, jonka kyseinen tuomioistuin on sille esittänyt (tuomio ČEZ, C-115/08, EU:C:2009:660, 57 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 28 Näissä olosuhteissa on vastattava Symvoulio tis Epikrateiasin esittämään ennakkoratkaisukysymykseen.

Direktiivi 96/34

- 29 Aluksi on todettava, että direktiiviä 96/34 ja puitesopimusta voidaan soveltaa virkamieheen (ks. tuomio Chatzi, C-149/10, EU:C:2010:534, 27–30 kohta).
- 30 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden säännösten tai määräysten tulkittamisessa on kuitenkin tärkeää ottaa huomioon paitsi niiden sanamuoto myös sillä lainsäädännöllä tavoitellut päämäärät, jonka osia säännökset tai määräykset ovat, ja niiden asiayhteys (ks. tuomio Adidas, C-223/98, EU:C:1999:500, 23 kohta; tuomio SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, 34 kohta ja tuomio Hořtická ym., C-561/13, EU:C:2014:2287, 29 kohta).
- 31 Puitesopimuksen sanamuodosta on todettava, että sen 2 lausekkeen 1 kohdan mukaan työntekijöillä, niin naisilla kuin miehilläkin, on ”yksilöllinen oikeus” vanhempainlomaan lapsen syntymän tai lapseksi ottamisen vuoksi, jotta he voisivat huolehtia lapsesta vähintään kolmen kuukauden ajan.
- 32 Lisäksi puitesopimuksen 2 lausekkeen 2 kohdan mukaan naisten ja miesten yhtäläisten mahdollisuuksien ja tasa-arvoisen kohtelun edistämiseksi tämä oikeus vanhempainlomaan ”olisi periaatteessa myönnettävä siten, että se ei olisi siirrettävissä”.
- 33 Näistä säännöksistä seuraa, että lapsen kummallakin vanhemmalla on itsenäinen oikeus vähintään kolmen kuukauden pituiseen vanhempainlomaan (ks. vastaavasti tuomio komissio v. Luxemburg, C-519/03, EU:C:2005:234, 33 kohta).
- 34 Tämä lapsen kummankin vanhemman oikeus vanhempainvapaaseen on yksi puitesopimuksen 1 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitetuista sopimuksen vähimmäismääräyksistä.
- 35 Näin ollen puitesopimuksen 2 lausekkeen 3 kohdassa määrätään, että vanhempainloman myöntämisperusteet ja sen hakemista koskevat yksityiskohtaiset säännöt määrittävät jäsenvaltioiden lainsäädännössä ja/tai työehtosopimuksissa tämän sopimuksen vähimmäismääräyksiä noudattaen. Samassa määräyksessä määrätään, että jäsenvaltiot ja/tai työmarkkinaosapuolet voivat erityisesti määrätä vanhempainvapaata koskevista myöntämisedellytyksistä ja soveltamisäännöistä.

- 36 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 42 kohdassa todennut, näissä edellytyksissä ja soveltamissäännöissä ei mitenkään määrätä, että oikeus vanhempainlomaan voitaisiin evätä toiselta vanhemmalta erityisesti hänen puolisonsa ammatillisen tilanteen vuoksi.
- 37 Tätä puitesopimuksen 1 ja 2 lausekkeen sanamuodon mukaista tulkintaa tukevat kyseisen puitesopimuksen tavoitteet ja asiayhteys.
- 38 On nimittäin niin, että puitesopimuksen 1 lausekkeen 1 kohdan mukaan sen tarkoituksena on helpottaa työssä käyvien vanhempien työhön ja perheeseen liittyvien velvollisuuksien yhteensovittamista, ja tämä päämäärä on vahvistettu, kuten puitesopimuksen yleishuomioiden 4 kohdassa todetaan, työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevan yhteisön peruskirjan 16 kohdassa (tuomio Chatzi, C-149/10, EU:C:2010:534, 36 kohta).
- 39 Tämän saman päämäärän saavuttamiseksi vanhempainloma on otettu Euroopan unionin perusoikeuskirjan 33 artiklan 2 kohtaan yhtenä niistä sosiaalisista perusoikeuksista, jotka on otettu sen IV osastoon, jonka otsikkona on ”Yhteisvastuu” (tuomio Chatzi, C-149/10, EU:C:2010:534, 37 kohta). Tässä määräyksessä määrätään, että voidakseen sovittaa yhteen perhe- ja työelämänsä jokaisella on oikeus muun muassa vanhempainlomaan ja palkalliseen äitiyslomaan lapsen syntymän tai lapseksiottamisen johdosta.
- 40 Samansuuntaisesti puitesopimuksen yleishuomioiden 7 ja 8 kohdassa todetaan, että perhepolitiikkaa on tarkasteltava yhdessä ”naisten työelämään osallistumisen edistämisen kanssa” ja että miehiä olisi kannustettava ”kantamaan yhtäläinen osuus perhevelvollisuuksista” esimerkiksi pitämällä vanhempainloma.
- 41 Näin ollen puitesopimuksen sanamuodosta, tavoitteista ja asiayhteydestä seuraa, että kummallakin vanhemmalla on oikeus vanhempainlomaan, mikä merkitsee sitä, että jäsenvaltiot eivät voi antaa säännöksiä, joiden mukaan virkamiehellä ei isänä ole oikeutta tällaiseen lomaan tilanteessa, jossa hänen aviovaimonsa ei ole töissä tai harjoita mitään ammattia.

Direktiivi 2006/54

- 42 Aluksi on todettava yhtäältä, kuten direktiivin 2006/54 johdanto-osan toisessa perustelukappaleessa huomautetaan, että tällä direktiivillä täytäntöönpantu miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaate on yleisesti sovellettava. Toisaalta kyseistä direktiiviä sovelletaan, kuten erityisesti sen 14 artiklan 1 kohdasta ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi, työ- tai palvelusuhteisiin sekä julkisella että yksityisellä sektorilla (ks. vastaavasti tuomio Napoli, C-595/12, EU:C:2014:128, 39 kohta).
- 43 Tämän direktiivin johdanto-osan 11 perustelukappaleen mukaan on niin, että jotta sekä miehille että naisille voitaisiin antaa paremmat mahdollisuudet yhdistää perhe- ja työelämä, jäsenvaltioiden tulisi säätää muun muassa ”järjestely[istä], joilla mahdollistetaan asianmukainen vanhempainloma kummallekin vanhemmalle”.
- 44 Mainitun direktiivin 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan ”välitön syrjintä” on tilanne, jossa henkilöä kohdellaan sukupuolen perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.
- 45 Vanhempainloman, jolla tuoreille vanhemmille annetaan mahdollisuus keskeyttää työnteko perhe-elämään liittyvien velvoitteidensa täyttämiseksi, myöntämisellä on vaikutuksia kyseessä olevien virkamiesten ammatin harjoittamisen kannalta. Niinpä vanhempainloman myöntämisedellytykset kuuluvat direktiivin 2006/54 14 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettuihin työehtoihin ja työoloihin.

- 46 Nyt käsiteltävässä asiassa virkamieslain 53 §:n 3 momentin 3 kohdassa säädetyn kaltainen vanhempainvapaa koskee virkamiehiä vanhempina.
- 47 Tästä on huomautettava, että miespuolinen virkamies vanhempana ja naispuolinen virkamies tässä samassa asemassa ovat toisiinsa verrattavassa tilanteessa lasten kasvatuksen osalta (ks. tuomio komissio v. Ranska, 312/86, EU:C:1988:485, 14 kohta; tuomio Griesmar, C-366/99, EU:C:2001:648, 56 kohta ja tuomio komissio v. Kreikka, C-559/07, EU:C:2009:198, 69 kohta).
- 48 Vaikka virkamieslain 53 §:n 3 momentin 3 kohdassa säädetään, että virkamiehellä ei isänä ole oikeutta vanhempainvapaaseen lapsen hoitamista varten tilanteessa, jossa hänen aviopuolisonsa ei ole töissä tai ei harjoita mitään ammattia, paitsi jos aviovaimo katsotaan vakavan sairauden tai vamman vuoksi kykenemättömäksi vastaamaan lapsen hoidon tarpeesta, ei tässä säännöksessä sitä vastoin säädetä tällaisesta esteestä, joka johtuu naispuolisen virkamiehen aviomiehen ammatillisesta tilanteesta. Ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdyssä päätöksessä ei myöskään viitata mihinkään muuhun kansallisen oikeuden säännökseen, jossa olisi tällainen virkamiehiä äiteinä koskeva edellytys.
- 49 Tästä seuraa, että kansallisen oikeuden nojalla äidit, jotka ovat virkamiehiä, voivat aina saada vanhempainvapaan, kun taas isät, jotka ovat samassa asemassa, voivat saada sen vain, jos heidän lapsensa äiti työskentelee tai harjoittaa ammattia. Näin ollen pelkkä vanhemmuus ei riitä virkamiehinä työskenteleville miehille kyseisen vapaan saamiseen, kun se taas riittää samassa asemassa oleville naisille (ks. analogisesti tuomio Roca Álvarez, C-104/09, EU:C:2010:561, 23 kohta).
- 50 Lisäksi direktiivin 2006/54 3 artiklaan nähden pääasiassa kyseessä olevan kaltainen säännös ei todellakaan varmista tosiasiallista tasa-arvoa naisten ja miesten välillä työelämässä, vaan pikemminkin myötävaikuttaa miesten ja naisten välisen perinteisen työnjaon ylläpitämiseen, kun miehet pidetään toissijaisessa roolissa naiseen nähden vanhemmuuteen liittyvien tehtävien hoitamisessa (ks. vastaavasti tuomio Lommers, C-476/99, EU:C:2002:183, 41 kohta ja tuomio Roca Álvarez, C-104/09, EU:C:2010:561, 36 kohta).
- 51 Lopuksi on huomautettava, että direktiivin 2006/54 28 artiklan 2 kohdan mukaan sillä ei rajoiteta direktiivien 96/34 ja 92/85 säännösten soveltamista. Virkamieslain 53 §:n 3 momentin 3 kohdan kaltainen kansallinen säännös ei kuitenkaan kuulu direktiivissä 92/85 säädetyn suojan soveltamisalaan. Kuten julkisasiamies on nimittäin todennut ratkaisuehdotuksensa 50 kohdassa, sillä, että lapsen isältä evätään oikeus vanhempainlomaan hänen aviovaimonsa ammatillisen tilanteen vuoksi, ei mitenkään kannusteta parantamaan raskaana olevien ja äskettäin synnyttäneiden tai imettävien työntekijöiden turvallisuutta ja terveyttä työssä.
- 52 Näissä olosuhteissa on todettava, että pääasiassa kyseessä oleva säännös merkitsee virkamiehiin isinä kohdistuvaa direktiivin 2006/54 14 artiklan 1 kohdassa, luettuna yhdessä tämän direktiivin 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan kanssa, tarkoitettua välitöntä sukupuoleen perustuvaa syrjintää vanhempainvapaan myöntämisen osalta.
- 53 Kaiken edellä esitetyn perusteella on esitettyyn kysymykseen vastattava, että direktiivejä 96/34 ja 2006/54 on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan virkamiehellä ei ole oikeutta vanhempainvapaaseen tilanteessa, jossa hänen aviovaimonsa ei ole töissä tai ei harjoita mitään ammattia paitsi jos aviovaimo katsotaan vakavan sairauden tai vamman vuoksi kykenemättömäksi vastaamaan lapsen hoidon tarpeesta.

Oikeudenkäyntikulut

- 54 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

UNICE:n, CEEP:n ja EAY:n tekemästä vanhempainlomaa koskevasta puitesopimuksesta 3.6.1996 annetun neuvoston direktiivin 96/34/EY, sellaisena kuin se on muutettuna 15.12.1997 annetulla neuvoston direktiivillä 97/75/EY, ja miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa 5.7.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/54/EY säännöksiä on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan virkamiehellä ei ole oikeutta vanhempainvapaaseen tilanteessa, jossa hänen aviovaimonsa ei ole töissä tai ei harjoita mitään ammattia paitsi jos aviovaimo katsotaan vakavan sairauden tai vamman vuoksi kykenemättömäksi vastaamaan lapsen hoidon tarpeesta.

Allekirjoitukset